

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 9 • год. ХСVII • 11 май 2018 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

„ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ СЪБРА ТРАКИЙЦИ В НЕСЕБЪР

28 април 2018 г. Слънчевият Несебър посрещаше гости. Потомци на тракийски и малоазийски бежанци от цялата страна пристигаха тук, за да участват в Деветата националната инициатива-среща „Завръщане към корените“ организирана от Съюза на тракийските дружества в България, Тракийския научен институт и Националната инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“, заедно с любезните домакини: Община Несебър, тракийското дружество, народно читалище „Яна Лъскова 1905“ и фолклорната формация „Българка“.

Лазар Япаджиев, зам.-кмет на Несебър и съпредседател на Регионалния тракийски съвет за тракийските дружества в област Бургас, Красимир Премянов, председател на СТДБ, Виолета Георгиева, председател на тракийско дружество в Несебър, Божана Богданова – ръководител на проекта, посрещаша с „Добре дошли“, отворили сърцата си за всички. Тук бяха заедно със своите членове от тракийските дружества, някои и със своите деца и внуци председатели на тракийски дружества, зам.-председателите на СТДБ ген. Тодор Бояджиев и Михаил Вълков, зам.- председателят на Върховния комитет Гено Пухов, тракийци от цялата страна... Над хиляда бяха участниците в срещата.

Срещата на тракийци беше открита от кмета на Несебър Николай Димитров. В обръщението си той изтъкна, че е важно човек да помни своите корени и историята на своя род, за да може да преодолява предизвикателствата на времето и да върви напред.

В лицето на президентската институция потомците на тракийските бежанци могат да виждат най-верен съюзник. Това заяви вицепрезидентът Илияна Йотова на срещата. Тя участва повторно в рамките на мандата си в инициативата на СТДБ „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите“. „Дължни сме да поставяме ясно въпроса за обезщетенията на тракийските бежанци всеки път в контактите си с турската страна. В лицето на президента Румен Радев и мен имате най-силните съюзници в търсене на справедливост“, заяви Йотова.

Илияна Йотова: „В лицето на президентската институция имате най-верни съюзници“

„Това не е невъзможна мисия. Преди години накаррахме колегите евродепутати от други държави да подкрепят резолюция, която ясно поставя нашите искания в търсене на справедливи решения. Тази политика трябва да продължи“, е отбелязала Илияна Йотова.

Вицепрезидентът бе категорична, че този въпрос не трябва да отсъства от дневния ред на двустранните ни отношения с Турция. Според нея като страна член на ЕС България трябва да настоява за изпълнение на критериите за добросъседство и изглаждане на проблеми и конфликти със съседни държави – такива, каквито са изискванията на преговорния процес с ЕС.

„Като български държавник аз се уча от вас. Както и от стотиците хиляди българи, които историята е пръснала по света. Уча се на уважение към българската историческа памет и на съхранение на завета на предците ни. Уча се на това как надеждата и любовта към България побеждава дори в най-тежките и безнадеждни дни на асимилация и насилствено откъсване от корените“ – с тези думи вицепрезидентът се обърна към събралите се в НЧ „Яна Лъскова – 1905“ потомци на тракийски бежанци. „Девизът на тракийците е: Прощаваме, но не забравяме. Той показва силата на българския дух“, подчерта Илияна Йотова.

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов връчи златен плакет „120 години организирано тракийско движение“ на вицепрезидента Илияна Йотова заради активната ѝ подкрепа за каузата на потомците на тракийските бежанци. С отличия на Съюза бяха удостоени и Николай Димитров,

Лазар Япаджиев и Виолета Георгиева. Съобщено бе, че са получени приветствия от президента на Република България Румен Радев, от председателя на Народното събрание Цвета Караянчева, от Столичната община, от кмета на община Ивайловград Диана Овчарова и др.

„Ясен месец вече изгрява“ на крака всички изправи.

„Ясен месец вече изгрява“ на крака всички изправи.

Продължава на 3-а стр.

Акад. Георги Марков

„БЪЛГАРИН ДА НЕ ОСТАНЕ!“

Етническото прочистване на българите от Източна Тракия и Мала Азия

стр. 5 и 6

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР В ОДРИН

На 6 май т.г. се състоя традиционният Национален тракийски събор в двора на българската църква „Свети Великомъченик Георги“ в Одрин. Това е значимо събитие както за тракийци, така и за цялата българска нация, което се провежда на територията на днешна Турция. Честван бе и храмовият празник. Двама митрополити Старозагорският Киприян и Адрианополският Анфилохий отслужиха празничната литургия на български и гръцки език. Те отправиха и свои послания към миряните. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов подчерта значението на храма, който с усилията на тракийци бе възстановен, и сега всяка години тук се организира национален тракийски събор. Генералният консул на България в Одрин Васил Вълчев също се обърна с празнични думи към присъстващите.

Продължава на 2-а стр.

В ПОМОРИЕ: ЮБИЛЕЙНО ИЗДАНИЕ НА „ГЕРГЪОВДЕН“

15-то издание на Националния тракийски фолклорен събор „Гергъовден“ на 4 май т.г. събра 134 фолклорни формации от цялата страна. Съборът бе организиран от Община Поморие, Съюза на тракийските дружества в България, Регионалния съюз на тракийските дружества – гр. Бургас, Тракийско дружество „Одринска епопея“ – гр. Поморие, Народно читалище „Светлина – 1939“ – гр. Поморие.

Продължава на 2-а стр.

Продължава на 3-а стр.

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ НА ТРАКИЙСКИЯ МЛАДЕЖКИ СЪЮЗ

ЦАНКО АТАНАСОВ

Заседанието на Националния съвет на Тракийския младежки съюз при СТДБ в Старозагорските минерални бани на 28 април т.г. премина при засилен интерес и с присъствие от всички младежки дружества-членове на ТМС. Председателят на СТДБ Красимир Премянов приветства младежите и ги запозна със ситуацията в Съюза и с основните задачи, които той решава. Той отново заяви личната си и на ръководството на СТДБ безрезервна подкрепа към дейността на младите тракийци. Тук бяха и Кирил Сарджев, председател на тракийско дружество „Георги Сапунаров“ – Хасково и Кирил Киряков, председател на тракийско дружество „Лазар Маджаров“ – Сливен

Заседанието бе ръководено от съпредседателя Десислава Костова, която отбеляза, че през последната година се е засилил интереса на младежите към дейността на организацията и приветства желанието им за работа. В заседанието участваха младежи от Димитровград, Стара Загора, Сливен, Созопол, Бургас, Асеновград, Харманли и Свиленград, младежите от Казанлък бяха представени с пълномощно, съгласно статута на ТМС. Участваха и всички физически лица-членове на НС.

Като първа точка от дневния ред на заседанието за член по право на НС бе конституиран председателят на новоучреденото тракийско младежко дружество „Георги Кондолов“ – Бургас при тракийско дружество „Странджа“ – Бургас, Стойно Ангелов.

Младежите обсъдиха посещението в Европарламента и приеха решение за следващата визита съобразно отправената покана от евродепутата Петър Курумбашев. Също така, по инициатива на г-н Премянов бе решено младежките тракийци да посетят Одеса и да се срещнат с бесарабски българи. Всеки от председателите докладва какви мероприятия са се провели по места от началото на годината досега.

Взето бе решение съп-

редседателите да водят организацията и да участват дейно в подготовката на

тракийския младежки събор „Илиева нива“. Деца от детското тракийско движе-

ние ще участват в сценария, за което вече е получено съгласието на съорганизатора Община Ивайловград. Този събор е наше, младежко мероприятие, провежда се в имота на СТДБ и от тази година ТМС при СТДБ ще участва дейно в провеждането му, за което имаме одобрението на председателя на СТДБ и на Централното ръководство, потвърдиха членовете на Националния съвет.

Младежите решиха да възстановят знамето на ТМС и за знаменосец на ТМС бе избран Стойно Ангелов от Бургас. Особено място бе отделено на в. „Тракия“ и се реши всяко младежко дружество да съобщава за мероприятията си до вестника, а всички членове на НС задължително да бъдат абониран за него.

Решено беше, предвид засиления интерес на сту-

дентите към дейността на ТМС през последната година, да бъде учредена студентска секция към ТМС, както и формата, при която да се осъществи това. Участниците бяха запознати и с инициативата за канонизиране на избитите тракийски бежанци, правната форма, при която това ще стане, както и с преговорите, които са проведени по темата към този момент. Бе решено всяко дружество да събере подписи за подкрепа на инициативата.

Десислава Костова запозна присъстващите с огромния интерес, при който минава симулирания учебнически процес по Ангорския договор, проведен до момента в две съдилища в страната. Каза също, че такъв процес ще се проведе в началото на следващата учебна година и в още един районен съд, за което има съгласие.

Младежите решиха да оторизират Светла Славова и Стойно Ангелов да обучат децата и проведат мероприятияето.

Г-н. Премянов поздрави младежите за конструктивно проведеното заседание и взетите решения.

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР...

Продължение от 1-а стр.

Тук бяха и заместник-председателят на СТДБ Краснодар Беломорски, зам. председателят на СТДБ и председател на тракийското дружество в Ямбол Махаил Вългов, зам.-председателят на Върховния комитет на СТДБ и председател на

тракийско дружество „Георги Сапунаров“ Кирил Сарджев, членът на Централното ръководство Цанко Атанасов – съпредседател на Тракийския младежки съюз

и председател на тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора, първият секретар на Генералното консулство в Одрин Радослава Кафеджийска, представители на Генералното консулство на Република България в Истанбул,

представители на тракийци от София, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, Кърджали, Хасково, Ямбол и др.

И тази година, спазвайки правoslavните традиции и верни на

българския национален дух, на събора се стекоха стотици българи, за да отдадат своята почит към Св. Великомъченик Георги и да поставят венци и цветя пред паметника на Антим Първи. Представители на тракийци, начело с председателя на СТДБ Кр. Премянов поднесоха венци и цветя пред паметника на екзарх Антим Първи в двора на църквата „Св. Константин и Елена“.

В ПОМОРИЕ: ЮБИЛЕЙНО ИЗДАНИЕ...

Продължение от 1-а стр.

След изпълнението на химна на Тракия, Елена Мурджева – председател на Тракийско дружество „Одринска епопея“ в Поморие, откри събора и представи официалните гости. Агатополският епископ Иеротей отправи своята благословия към участниците в събора и гражданите на Поморие. Приветствени слова произнесоха кметът на Поморие Иван Алексиев и Красимир Премянов – председател на Съюза на тракийските дружества в България.

На откриването на събора бяха и председателят на Общински съвет в Поморие Адам Адамов, кметът на Ахелой Иван Георгиев, главният секретар на СТДБ Стефан Начев, д-р Ваня Стоянова –

научен секретар на тракийския научен институт и член на ВК на СТДБ, членове на местното тракийско дружество, общински съветници и общественици.

В рамките на събора беше проведен конкурс за надпяване и надсвирване с пролетни, гергьовски песни. Изпълненията на учас-

тниците в събора – групови и индивидуални изпълнители от различни краища на страната, бяха оценявани от жури с председател проф. д-р Стефан Чапкънов – композитор и диригент и членове: Калинка Згурова – странджанска народна певица, Николай Николаев – музикален педагог и редактор, Дора Арбова – музикален педагог, Руска Христова – педагог и изпълнител.

Граждани и гости на Поморие имаха удоволствието да чуят прекрасните песни на Тракия и Странджа.

**КРЪСТЮ
КИРОВ
ВЪЛЧЕВ**

8 май 1924 г. –
25 април 2018 г.

Син на тракийските бежанци Киро и Тона Вълчеви от с. Булгаркьой, Одринска Тракия.

Автор на книгите „Дългата пътека“, „Среднощна проверка“,

„Когато се раждаше свободата“.

Достоинно извървян житейски път!

ПОКЛОН! ДЪЛБОК ПОКЛОН!

Тракийско сдружение „Национална инициатива
„Завръщане към корените“
и „По обратния път на децата ни“

„ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ СЪБРА ТРАКИЙЦИ В НЕСЕБЪР

Продължение от 1-а стр.

Малката Рая Колева от Бургас, 12 годишната Лина Динева и 11 годишната З. Цаниер от Несебър получиха грамоти за участие в Националната инициатива-среща „Завръщане към корените“. На отличените автори на есета и разкази „Завръщане към корените“ Михаил Делчев – 3 клас от Харманли, Даяна Захариева – 7 клас от Несебър, Теодор Наумов – 11 клас от Несебър и Мирела Ганчева – 11 клас от Несебър Специалната награда връчиха кметът Николай Димитров, Красимир Преманов и Гено Пухов. На Георги Панчев – 3 клас от Харманли, Алекса Георгиева – 7 клас от Несебър и Диан Попов – 7 клас от Свиленград Голямата награда връчи вицепрезидентът на Република България Илианя Йотова. Диан По-

пов благодари за хвърления мост между поколенията, за съхраняване на родовата памет и на тракийската история.

Спектакълът на фолклорната

формация „България“ – Несебър носеше наслов „Роден дом. Земя на дедите ни“. Той се превърна във вълнуващо преживяване с бурни аплодисменти и много цветя – признание за неуморимите Дафина Налбантова, художествен ръководител на формацията, изпълнителите и музиканти.

На пристанището бе направена възстановка на пристигането на кораб с бежанци преди 105 години. Присъстващите се върнаха към драматичните събития от 2013 г. и тежката бежанска орис на дедите си. Венци и цветя полетяха към морето. После тръгна литийното шествие. Водеха го свещеник Александър Чъкърък от българската черква „Св. Георги“ в Одрин и свещеник Петър от храм „Св. Успение Богородично“. Шествието премина през стария Несебър, спря се в Старата Митрополия. Там най-нетърпеливи и в очакване на „Урок по родолюбие“ и пленера за рисунка „Моето родословно дърво“ бяха децата. В черквата „Св. Успение Богородично“ бе отслужена панихида в памет на тракийските бежанци.

Кметът Николай Димитров и заместник-кмета Лазар Япаджиев поднесоха от името на Община Несебър венец пред паметника на тракийските бежанци До паметника, заедно с председателя на тракийското дружество в Несебър – Виолета Георгиева и Божана Богданова посадиха дърво, към чиито корени бе поставено и послание, отправено към бъдещите наследници. Елена Златилова от

койци от Бяла, Асеновград, Димитровград, Сливен, Бургас, София, Варна, Пловдив...

Божана Богданова разказа епизоди от срещата:

какво й се е случило: „Пристигна при мен възрастна жена от Созопол, след като разбрала, че съм от Бяла. Помоли ме за съдействие, издирвала своя много, много

Русана Щилиянова, секретар на тракийското дружество в Ямбол, на един дъх на пристанището написала стихотворението „Бежанци“ и ми го показа.

Трепереща от вълнение пък Веселина Йончева, председател на дружеството в Бяла, разказа

близка роднина. И когато името й сподели, оказа се, че това е моята майка...“

След всичко преживяно и споделено струва си Националната инициатива –среща „Завръщане към корените“ да продължи и да я има.

Шумен поля новопосаденото дръвче със светена вода. Балони полетяха в различни посоки.

А на площад „Жулиета Шишманова“ започна концертът на тракийските славеи Данислав Кехайов и Нели Танева и фолклорния ансамбъл „Слънчев бряг“.

После в ресторанта на хотел „Мариета Палас“ в „На раздумка“-та най-атрактивни и непредвидими бяха представителите на Ивайловград, Созопол и Несебър, които от цялата си душа и сърце и пяха и играха. И с тях се надпяваха и надиграваха и тра-

ДОСТОЙНА КНИГА ЗА ЕДИН ДОСТОЕН БЪЛГАРИН

ДОЙЧО ИВАНОВ

Тази книга се чете с наслаждение... За научаване и за поучение... Такава книга се пише трудно. Много трудно. Как се прави това, само авторите си знаят... То писането не е като четенето. Но в крайна сметка остава създаденото. Стойността му. Въздействието и възприемането му.

„Родопският огнен метеор Коста Чилингиоров“ е документална биографична хроника от Андрей Печилков и Младен Сираков, издадена в Смолян. Вече трети месец стои най-отгоре на камарата „неотложни“ книги на бюрото ми. Четена и непрекъснато прелиствана. С подчертавания и бележки. С удивление, преклонение и горчилка. С възхита: „какви е деца раждала... българка майка юнашка“. А думите все не ми идват.

И вместо да мъдрувам преумни изречения ще цитирам част от предговора на Андрей Печилков: „Има българи, за които словото е безсилно да ги оцени по достойнство. Има българи, чието наследство е главната надежда за нас и за нашето бъдеще, особено сега, когато отново оценяваме историческата си съдба в днешните времена... Такъв българин беше и си остава родопчанинът Коста Райчев Чилингиоров – уникална по своите дела личност, феномен в стопанската и културно-просветната летопис на Смолянския край. Смело бихме казали – и в национален мащаб. Дирята, който той остави за поколенията няма забрава: далновиден стопановед, виден кооперативен деятел, създател на духовни ценности в родния ни край, почтен политик и патриот, тракийски деятел. Най-същественото е, че личности като него, със сътвореното от тях остават надхвърлени в изумителния български пантеон на родолюбието и борбата за българщина. С делата си Коста Чилингиоров и днес върви с нас, по-скоро – пред нас. И показва пътя, по който трябва да вървим в тези изпитателни и нелеки за всички ни дни.“

Надарен е щедро с физическа красота (по А.П.), но и с невероятно богата вътрешна душевност, с неизмерими хуманност и човеколюбие. Изумителен интелект, той впечатлява с многостранните си изяви на творец – театрал, музикант, фолклорист-събирач на народно творчество и старини, които дарява на музеите, поклоник на изобразителното изкуство, сказчик оратор, поет и журналист. Неговите одарености благодатно и благородно намират осъществяване, съпричастие.

Вдъхновен организатор, инициативен общественик той се увлича и въвлича в своята народополезна дейност много и много съмишленици. За краткия си 35 годишен земен път (сякаш и природата е предвидила това) той проявява и осъществява многобройните

му дарби. И биографията му и днес е една изумителна летопис на човек, който за този кратък отрязък от време, успява да реализира и остави на поколенията неимоверните си дела. Които на други не ни е по силите и за много повече години.

Но каквото и да се каже и напише за тази достойна и достолепна книга, няма да може да я разкаже и обясни. Тя просто трябва да бъде прочетена. Впечатлява доброто структуриране, подредба, много прецизност и обективно излагане на фактите и събитията. Повествованието дава не само живия образ на К. Чилингиоров – естествен, обаятелен и възхитителен. Но е една вярна и многообразна и въздействаща картина за онези времена. Още и ни докосва до редица значими и интересни личности от епохата, строители на Родопския край и на България.

Прецизно, обективно и безпристрастно е представена и политическата фигура на Коста Чилингиоров – без внушения и показност, без преиначаване, без изкривяване и тълкуване според личните вкусове. Което изкушава и спъва мнозина създатели на подобни текстове. В тази книга авторите убедително показват наистина народен политик, предал се безкористно в служба на народа – искрено и всецяло. При всичката му разнообразна и широкомащабна дейност, впечатлява и умението му строго да разграничава и да не смесва работата си в различните му проявления. А политиката винаги е оставял пред прага на кооперацията, читалището, училището.

И естествено за личност като Коста Чилингиоров е да поставя над всичко обичта и горещата дейност за родния край. Той е инициатор и зад едно със свои приятели полагат клетвата: „Всеки младеж, завършил науките си, да работи за преуспяване на своя роден край!“

С Андрей Печилков ни свързва

едно „Димчово“ приятелство. През 2004 г. той осъществи ново издание на книгата на Вария Дебелянова – Григорова – сестра на Димчо Дебелянов. Близък негов приятел е бил нейният син Димчо Григоров – талантлив и много продуктивен фотограф. Живял пълноценно и запомнящо се и в Смолян, където завършва земният му път, месеци преди отпечатването на книгата. За нейното оформление и дообогатяване със снимки, текстове и документи скромен дял имам и аз. За премиерата бях поканен от Андрей Печилков. И в читалището в Райково ме просълзиха изпълненията на голям състав от певци и гайдари. Трогна ме изключително силно и сърдечността, топлотата и широките души на новите за мен хора. А всъщност – душевността, която ще те преизпълни само в Родопите.

Докосвал съм се и до други текстове на Андрей Печилков. И всякога съм се наслаждавал на вдъхновеното му перо на талантлив публицист, ерудиран и много прецизен изследовател историк, документалист и летописец, боравещ вещо и отговорно с фактите и документите.

А тази негова книга показва, че и днес Родопска планина ражда достойни чада. Достойни продължители на титани като Коста Чилингиоров. Книги като тази и личности ката авторите вдъхват вяра, надежда и просветление. Че ще ни има. Че ще пребъде България! И се надявам, и вярвам тя вече да е настолно четиво, незаменим помощник на учители и общественици за възпитаване на родолюбие и отговорност за родния край.

Авторът е уредник на музей „Димчо Дебелянов“ в Копривщица

АНТОЛОГИЯ „ТРАКИЯ“

НЕСТИНАРСКО

КИНА КЪДРЕВА

Тая Странджа -

Тая приказна Странджа на самодиви и змейове,

Тая дива, магическа, страстна и огнена Странджа,

Тая Странджа на нестинари, безбродна и песенна,

Тая иконна, заключена, пазена, древна и тайнствена тайна,

Как да премина вратата от сто заклинания аз, нестинарката?

Как през разстланата жар на изтлялата клада оброчна

Боса, с вледенени крака да премина в отвъдното?

Как отвъдна да стигна до Божия промисъл в бъдното?

С тая риза по-бяла от прясната сняг, изтъкана от свила,

С тая риза от мечти на цветя и от сънища пеперудени,

С тия везани волни, широки развени ръкави дантелини,

Във безсъници, в предпетляното време тъкани, изпредени, плетени.

В тия нощи на Странджа непрогледни, беззвездни, кандилени,

Злите сили отблъскваща припъзтели от мрака, напираси

По врати и прозорци залостени блъскащи, драскащи, виещи.

Да ги плаша, да гоня душите им тъмни на стана си с тряска.

И душата си цяла втъкала в най-върховния промисъл.

Във ръцете протегнати с тая черна икона с лика Богородичен вдигнала,

През кръга от изтляла на въглени жертвена жарна гора да премина

И през мене, през жарта и през смъртния вик на гората на Странджа,

С тая болка от брадви и огън покосили вековни дървета,

Крили времето в себе си – векове, самодиви и змейове –

С тая болка на закрилната древна магична гора изгорена

Аз безпаметна и забравила себе си през жарта и оброчен да мина

Всред стълпените хора с брадви, чакащи Божия глас и присъдата Божия.

Да издумам обречена, нечовешки изтръгнала в моя танц нестинарски

Тая Божа присъда с моя глас, с моя танц да извикам,

Да разкъсам нощта с моя вик и с надеждата Божа

До човешкия разум тая тежка присъда за живота посечен да стигне.

КОСТЮМИТЕ НА ТРАКИЯ И МАЛА АЗИЯ

от фонда на Регионалния исторически музей – Бургас

УЗУНКЪОПРЮ, ИЗТОЧНА ТРАКИЯ

Женски сукманен костюм от Узункьопрю, Източна Тракия. Снимка: Колин Стюърт

Град Узункьопрю е разположен на левия бряг на р. Ергене, която се влива в Марица. Той е построен върху държавна земя. Местността около него е хълмиста и гола, защото горите са унищожени от мохаджирите, заселени между българските села с цел да принудят българите да се изселят. Името на града дава дървеният мост, построен още в римско време и състоящ се от около 180 арки.

Според статистическите данни, в края на XIX век българските къщи в Узункьопрю са 210. Българите дошли там от околните български села и чифлици, където обработвали

земите на турските бейове. Главният поминък на тези хора били земеделието и овцевъдството.

Първият български учител в Узункьопрю е Георги Сивриев от Одрин, а първият свещеник станал отец Евтимий, родом от град Калофер, който дошъл от Света гора.

След Руско-турската война започват изселванията в Татар Пазарджик, но след подписването на мира всички се завръщат по родните места. Поради близостта си до големите турски гарнизони, населението не успява да вземе масово участие във въстанието от 1903 г.

„БЪЛГАРИН ДА НЕ ОСТАНЕ!“

АКАД. ГЕОРГИ МАРКОВ

Загубите на територии са възвратими за разлика от загубите на население. Съседите на България се стремяха не само да орежат народностното землище на българите, но и да ги унищожат или асимилират като неговото изконно население. Те искаха да приключат „веднъж завинаги“ с възможността да се издигне една силна национално обединена държава в средата на Балканския полуостров, което според себичните им сметки щяло „да наруши равновесието“ и следователно било необходимо дружно противопоставяне. Това, че „събирането на всички българи под обща държавна стряха“ бе естествен процес при обективно съществуващите дадености, никак не допадале на противобългарската коалиция. Между балканските държави съществуваха остри противоречия, но когато ставаше дума да ударят „в центъра на полуострова“, те се свиваха като 5-те пръста в заплашителен юмрук.

Чувството за справедливост е твърде относително сред хората и не се среща никак в „Голямата политика“, колкото и да твърдят противното специалистите по международно право. Превръзката върху очите на Темида ѝ пречи да види меча на победителя върху едното блюдо на възните, та го взема за тежест от „особено значение“. А когато се струпат 5 меча, тогава се обявява „заварено положение“ и наложеното силом териториално статукво се запазва до следващата война. Изтребваха един народ в югоизточния кът на Европа, но в столиците на Великите сили цинично си правеха тяхната върна сметка, че „5 е повече от 1“ и предпочитаха да „замижат“ пред масовите убийства в името на коалиционната стратегия и търсенето на съюзници за наближаващата „Голяма война“.

Нещастията на тракийските българи не бяха толкова геополитически предопределени, колкото са горчив плод на една погрешна политика. Цар Фердинанд и правителството на Данев проявиха неразумен максимализъм, пренебрегвайки поэтапното решаване на Българския национален въпрос. Те натовариха едно поколение с невъзможната задача да извърши националното обединение „на един дъх“, което никой народ не е сторил. Когато България присъедини цяла Тракия и се слобди с широк излаз на Бяло море, тези ценни придобивки трябваше да бъдат съхранени. Вместо това меродавните политически и военни кръгове предприеха опасна авантюра, която бе очаквана и ловко използвана от враговете на България.

Българският жребий бе хвърлен в София, обаче монетата улови още във въздуха меродавните представители на „Европейския концерт“ с възгласа: „Губите, за да спечелим ние!“ И техните бъдещи балкански съюзници изреваха неистово: „Сега ни паднахте!“ И като започнаха кланетата, те тържествуваха първично сред потоците от кръв, които белязаха новите държавни стратегически граници по волята на опиянените победители: „Докъдето стигнем с меч в ръка, догам няма да има българи!“ Енвер бей бе още по-кратък и образен: „Колете! Калпак да не остане!“ Вещност негов предходник бе гръцкият митрополит

Германос Каравангелис в Костур (1900–1907), който заклеваше кръвожадно андартите: „Българин да не остане!“ Той плащаше по 5 лири за донесена отрязана глава на комита и дори похарчи 50 лири за тази на войводата Лазар Поптрайков, чиято снимка постави на видно място в кабинета си.

На всичко отгоре българите бяха жигосани от умело направляваната враждебна пропаганда, че са „злодеите на Балканите“, които си заслужават да бъдат сурово наказани. Когато те кървяха отвсякъде, точно тогава ги заливаха със словесна помия! Отнеха им дори правото да се оправдават, макар и с непростимо закъснение. Те биваха прогонвани „с огън и меч“ от родните огнища, но никому не можаха да се оплачат, освен на Бога. Жертвите обяха за палачи. Сред общата огуштителна врява се чува тук-там и трезви гласове в защита на обруганите „дебелоглави варвари“, които потънаха в ръмжачия ропот на злорадството: „Няма българи – няма България!“

ЕТНИЧЕСКОТО ПРОЧИСТВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ В ИЗТОЧНА ТРАКИЯ И МАЛА АЗИЯ

Преди Първата балканска война Одринският вилает бе разделен на 6 санджака (окръга): Лозенградски, Одрински, Гюмюрджински, Дедеагачки, Галиполски и Родостенски. От 32-те каази (околии) в 25 българите бяха представени значително, а към тях трябваше да се прибавят и 22 села около Чаталджанската укрепена позиция в Цариградския вилает. От 1 000 000 население към есента на 1912 г. българите и турците наброяваха по 350 000, гърците около 250 000, а останалите 50 000 принадлежаха към други народности. Статистиката включваше както българите християни (екзархисти и партриархисти), така и българите мохамедани.

В Османската империя бе натрупан вековен опит в изтреблението на „неверниците“, но този път те избобиха не ъ бяха нужни живи, за да пълнят хазната с данъци. Веднага след началото на Втората балканска война Енвер бей трескаво се разшета из Генералния щаб, за да убеждава пашите, че „часът за реванша“ бил ударил по-скоро и от най-смелите им надежди. Той състави оперативен план за действията на „Ловните батальони“ от Цариград в три направления: през Кешан към Одрин, през Чорлу и Виза към Лозенград и през Енос към Дедеагач. Четите на тази паравоенна организация трябваше да преминат линията Мидия – Енос и да вдигнат на въстание „угнетените мюсюлмани“. Това давало основание на османската армия да им се притече на помощ и така да „развърже ръцете“

на Високата порта.

Военният министър Ахмед Изет паша не одобри плана с оглед възможните усложнения в отношенията с Европейските сили. В щаба на 10-и армейски корпус с командир Хуршит паша приготвянето продължиха тайно, но все пак „изтече информация“ по посока на чуждите посолства.

От Петербург долетя предупреждението: „Това ни дава основание ние пък да предизвикаме създаването на арменска държава в Анадола!“ Сър Едуард също напомни, че Лондонският договор за мир бе утвърден и от шестте Велики сили. Да, но тяхната меродавна воля бе вече нарушена сутринта на 28 юни 1913 г. от „миротворката“ Румъния, която поощри младотурците да прекратят линията Мидия – Енос: „Че Румъния като мина границата въпреки договора, ние ахмаци (глупаци – б. а.) ли сме?“

Силният на деня триумвират на младотурското движение в състав Енвер бей, Талаат бей и Джемал бей успя да се наложи на правителството на Халил паша поради необходимостта от „завръщането в Европа“. Без Одрин империята губела Цариград, а без Цариград загивала и империята. Изет паша склони на операцията отвъд линията Мидия – Енос и дори обеща при успех да награди тримата водачи с „най-високите ордени“. В противен случай „увисват на въжето“. „Имате пълна свобода на избор!“ Така великодушно се произнесе и Мехмед V.

В щаба на 10-и корпус се състоя пак на 28 юни важно съвещание. Енвер бей трепереше от нетърпение: „Не утре, а сега веднага тържествуваме (армията – б. а.) зад линията Мидия – Енос!“ Малобройните български части не били в състояние да задържат устрема на османските войски при възвръщането на Южна Тракия: „Двестахилядната ни армия е готова всеки момент да се притече на помощ на въставящите вече наши сънародници в Тракия!“ Хуршит паша погледна разтворената върху масата генералщабна карта и удари с юмрук по нея: „Портата дава зелена светлина, посоката е на запад, където все още не е изсъхнала кръвта на нашите бойци. Линията Мидия – Енос е история, която ще се споменава единствено в учебниците!“ Той бе вече съгласувал настъплението с Генералния щаб, но изрично и строго предупреди: „Помнете, че ние нищо не знаем за вашата инициатива. Такава е заповедта на великия везир!“

На 30 юни рано сутринта в 7 ч.

османската армия настъпи от укрепените позиции при Чаталджа и Булаир, „за да заеме новата граница Мидия – Енос“. Правителството в София разпреди общо отстъпление към договорно определената и пазена от „тънка редица постове“ нова граница Мидия – Енос. При това тази граница бе потвърдена по-късно и от Букурещкия договор, сключен при условие Източна и Западна Тракия да бъдат в пределите на царството. Българските власти се самозалъгнаха до последно и успокояваха своите сънародници, че „няма никаква опасност“. Те предложиха на българите, живеещи в селата отвъд новата граница, да се преселят на своя територия и те ги послушаха. Работата на полето продължаваше усилено, защото „Ден година храни!“ Никой не подозираше, че Енвер бей бе решил „да изтрие българското племе из Тракия“.

Първо пострада с. Курфали, Чаталджанско, където грабежът се последва от клане на все още невярващите в нарушаването на договора жертви. В с. Тарфа неочакваните нашественици заклаха 17 души, а останалите прогониха „само с една риза на гърба си“. Издържало през атаката на Чаталджанската укрепена позиция в началото на ноември 1912 г., сега с. Чанакча загина в пламъците заедно с част от своите не успели да избягат жители. Поголовната сеч принуди оцелелите да потърсят спасение от посолствата в Цариград и на параходите за Бургас.

Последва трагедията в с. Еничлифлик, Чорленско, когато нашествениците заграбиха всичко, изхвърляйки и покъщината на стреснатите българи: „Хайде на България, за вас тука място и живот няма! Вашето място е в България!“ Те отделиха мъжете „с празни ръце“ за ангария и изгонване, а жените и децата взеха в заложничество. Селяните бяха накарани да вършеят в полза на армията, но и да живеят извън къщите си, където настанаха „мухаджирски“ (бежански) от Беломорска Македония: „Станаха господари, а ний роби!“ Натрупаната омраза пораждаше всекидневни саморазправи над

„неверниците“, завършващи често със смърт. На 26 октомври 1913 г. им бе даден срок от 24 часа да си заминат от бащините къщи през Цариград с кораб за Варна: „Идете в България, там ще ви дадат повече. Инак ще бъдете избити!“

На 3 юли призори аскерът премина линията Мидия – Енос, след като Портата осведоми с окръжна нота Великите сили, че „реокупацията“ била необходима, „за да се гарантира сигурността на Цариград и Протоците“. В София бе съобщено, че за предпочитане бил дипломатическият път, но за съжаление, „ужасите, които българите били извършили в окупирани територии с неопикуемо варварство и вандализъм“, наложили на империята „да окупира въпросната граница, като се задължава да определи в съгласие със Силите бъдещата съдба на Тракия“. Голословното обвинение увисна във въздуха, но никой не попита за „важните подробности“: „Имахме заповед първо да грабим и запалваме, а след това да убиваме всички мъже!“

По пладне на 2 юли 1913 г. османска войска част от Галиполския отряд на Енвер бей се появи „ненадейно“ в Кешан и нейният командир даде 2 часа срок на българските стражари и чиновници да напуснат града. След час кюрдската конница нахлу в с. Булгаркьой, на 5 км от новата граница в българска територия, и поиска да бъде нахранена и напоена. Главният учител Хараламби Мърдев предупреди офицера, че нарушава Лондонския договор: „Бъдете уверени, че ще ви принудят да се върнете назад!“ Отговорът бе по войнишки: „Имам заповед да вървим напред!“ Мъжете от селото се укрива в съседната гора, но на 6 юли османците се изтеглиха привидно към Кешан и измамно ги изчакаха да се завърнат: „От редовната армия не се плашете!“ През нощта селото бе обградено и започна обезоръжаване на неговите жители: „Гяури, сега ще видите България!“

В 10 ч. на 7 юли 480 мъже от селото „от 15 години нагоре“ начело със свещеника бяха призовани да се съберат в широкия дол при Бойдиновия мост на Кешанския път, защото Енвер бей щял да им държи слово „как да заживеят с турците, както и по-рано са живели“. Вместо напътствени думи обаче беят вдигна нагоре ръка и после рязко я свали. Командирът на войсковата част изкрещя „Огън бий!“ и прогърмя залпов и картечен огън по редиците на „неверниците“, убивайки ги „само защото са българи“. Поляната се покри с камари от трупове. Ранените доубиваха с щикове. Поляна телата с газ и ги подпалиха, за да прикрият злодеянието. Спасиха се само 8 души.

Селото пламна в опустошителен огън. Започнаха грабежи, изнасилвания и убийства без разлика на пол и възраст. Оскверниха от 9-годишни момиченца до 90-годишни старици. Бебета биваха научавани на щикове. Гърци също участваха злорадно в най-гадните злодеяния. Башибозуците подгониха успелите да се изтръгнат и ги колежа „кой където го сварят“: „Всички да минат под ножа!“ Отрязаната глава на главния учител отнесе като ценен „трофей“ в Цариград.

„БЪЛГАРИН ДА НЕ ОСТАНЕ!“

Продължение от 5-а стр.

Преживявайки ужасни прекеждия, оцелелите мъченици се озоваха в гр. Галиполи, където попаднаха под закрилата на чуждите консули с техните възклицания: „Невероятно! Наистина ли?“. Руският консул издейства несретниците да бъдат взети на борда на парахода „Кирил“ за Варна. Булгаркьой даде 1100 жертви от общо 2000 негови жители. Несчастните родители напразно търсеха отвлечените си деца, които бяха убити или „потурчени“.

След като отрядът на Енвер бей опустоши „всичко българско“ в Кешанско, той нахлу в Малгарско, „почна да гори всички български села и да убива всеки българин, който им се мернеше пред очите“. В с. Колибия клането се пренесе в черквата, опожарена ведно със стенещите в нея ранени човечи. Главорезите подпалиха селата в Узункюприско по вече изпитания метод. Първо преяждаха с откраднатата храна, после измъчваха за парите, обезчестяваха жените и накрая колежа: „Животът ни висеше на косъм!“ В с. Търново бе опожарена заедно със свещеника току-що довършената черква. Побиваха на кол и измъчваха болни деца и грохнали старици: „За вас място тук няма. Хайде вървете на България!“ В с. Еникьой избиха 100 души, понеже кадегнатото злато не стигало като откуп, а пламъците трябваше да заличат следите. Опожареното с. Чопкьой също погълна безброй жертви, чиито тленни останки останаха неопети и непогребани, за да ги гризат бездомните кучета. В града българите биваха нареждани по улиците и разстрелвани с картечници, след като предаваха ценностите и парите. Обещаното помилване бе отменено, защото „мъртвите не говорят“!

На път за Одрин „черните арапи“ устройоха показно клане на жителите, бягащи от подпаленото с. Татарлар, където изтребиха цели семейства: „Безогледна сеч над всичко българско!“ Оцелелите се шураха с „една гола душа“, но ги пресрещаша и колежа озверени башибозуци. Обиците режеха с ушите на жените, а после жестоко ги изнасилваха. В с. Османли къщите бяха подпалени с черквите. Извергите обезчестиха до смърт и невръстни момичета. Те се гавреха и с бременните жени, които после „разпаряха“! В с. Ташльмюселим заклаха 30 мъже и жени начело със свещеника Петър поп Янев, а другите

натириха „голи и боси“ да си вървят „по техните земи“.

Консулите увериха на 6 юли генерал Вълко Велчев, че няма да допуснат нашествие на турците в Одрин. През града преминаваха ужасени стотици бежанци и всеки разправяше за сполетелите ги кървави изстъпления, обаче не им вярваха: „Турската кавалерия сечала всичко, където минела!“ Вечерта се получи заповед за изтегляне към Свиленград. Енвер бей не посмя да влезе в прочутата крепост, докато не го увериха, че в нея вече няма българска войска. Едва на 9 юли той се осмели да се появи „победоносно“ яхнал камила по главната улица, следван от военната музика, а наредените от двете страни турци и гърци неистово му ръкопляскаха. Беят повика часовите пред градоначалството, телеграфо-почтенската станция и затвора, за да им вземе оръжието, и обеща изпращане в България. Той заповяда незабавно обезоръжаване на населението „без разлика на вяра и народност“.

На следващия ден бе отбелязана петата годишнина на Конституцията и се реши да се изпратят делегати до столиците на Европейските сили с настояване „да се не връща варварското българско управление“. Френският писател и известен любимец на „манафите“ Пиер Лоти поиска да фотографира обезобразените трупове на мирни турци, убити от българите при тяхното отстъпление. И понеже не намериха такива, то преоблякоха труповете на заклани българи и българки в турски дрехи, снимаха ги от всевъзможни ъгли и украсиха страниците на европейските вестници с потресавания надпис: „Българските зверства продължават! Докога ще ги търпим?“.

Енвер бей успя да успокои консулите, че няма да допусне кланета, но след три дни ги разпореди първо в околните български села. В двора на черквата на с. Мусубегли бяха обезглавени на дръвника 15 жертви, след което огънят погълна обраните къщи. Последвалов на българи по домове и улици на Одрин, които биваха хвърляни и изтезавани до смърт в затвора. От богатите затворници вземаха откуп „до парица“ и пак ги убиваха. Бесилките бяха толкова „претоварени“, че ги удушваха с въжени примки. Нещо повече, ранените и болни войници бяха застреляни въпреки знака на Червения кръст. Жертвите достигнаха 521, но кръвожадността нямаше насищане: „Българинът е инатлив

Умира, пък пак рита!“

Разбрал, че „реокупацията“ ще мине безнаказано поради противоречията между Великите сили, Енвер бей раздели отряда си и го насочи към Свиленград и Ивайловград. След него вървеше озвереният башибозук, тръгнал на „яма“ (плячкосване) и изстребление. Горящите села бележеха техния път: „Всичко обърнаха на пепел! Унищожаваха всичко българско“. Българите „се пръснаха като пилци“ и бягаха „кой накъдето види“ към старата граница. Накрая захвърляха всичко, а някои дори и малките си деца.

На 10 юли 1913 г. турците нахлуха в Свиленград, където бяха останали само възрастни и трудно подвижни хора. Мъченията за издаването на тайниците с пари бе последвано от обезглавяване при скотобойната. Труповете хвърлиха в кладенците, а отрязаните глави разнасяха на кол по обезлюдените улици. Гърците предаваха своите съседни и помагача злорадно на палачите, получавайки своя дял от плячката. Когато старата известна, че според Цариградския договор градът остава в пределите на царството, войниците на Енвер бей го опожариха и сравниха със земята заедно с черквите, училищата и болницата. Те изсякоха и черничевите градини, които даваха хляб на избягалите българи.

Виждайки пламъците над Свиленград, жителите на с. Деведере (дн. Камилски дол) се скриха в близката гора. Главарят на башибозука им заповяда да се завърнат, че „още по-лошо ще стане“! Малцината измамни бяха изтезавани за пари, след което се устройоха потеря за избиването на укривите се. По силата на Цариградския договор селото се намираще на българска територия, което успокои селяните и те се върнаха по домовете си. Османците организираха хайки и превърнаха черквата в затвор. Мъченията за пари не спряха и след тяхното даване: „Турските пари да останат в Турция!“ Обираха пръстените и обиците. Труповете на 35 невинни жертви изгориха заедно с къщите. Младите жени и момичетата биваха насилвани и отвеждани като робини.

Българите в Лозенград и околните 25 села минаваха за най-заможните, поради

което Енвер бей приложи друга тактика спрямо тях: „Българинът няма собственост. Тук е спечелено и тук ще остане!“ Селата се обкръжаваха и всеки опитал се да избяга биваше застрелван. Започна се с изземването на едрия и дребен добитък, после се задигнаха кокошките и мисирките, обираше се житото и брашното, за да се стигне до парите. Накрая заграбваша всичката покъщнина и

Село Каваклия бе вече опустошавано от османските войски в средата на октомври 1912 г., но сега бе напълно разграбено и опожарено. Безчинствата се поощряваха от командния състав, който прибираше „лъвския пай“ от плячката, което било „в реда на нещата“. Непокорните ги навързаха с поясите им за вратовете и ги влачеха след препускащите коне. Отвлечените деца ги продаваха, без много да се пазарят. Рядко някой османлия се смияваше да пропусне скривалището на трепера майка и да отминее към следващата жертва.

В Бунархисар и околните села българите преобладаваха. На 8 юли османските войски заеха града и продължиха за Лозенград, като на хората бе казано „да не се боят и да си гледат полската работа“. Те трябвало да оженат и овършеят, за да приберат зърното в хамбара. Башибозукът обаче започна да плякосва и убива, а войниците претърсваха за оръжие и разстрелваха по доноси на гърците. Отвлеченията и изнасилванията на жените завършваха с тяхното затриване. Част от българите се нарекоха „гъркомани“, за да спасят себе си и семействата си, но трябваше също да платят.

В с. Урумбеглия отделиха мъжете от жените, които като заложнички трябваше да понесат ужасяващите „безчестия на скотските страсти“. Арестуваните 50 наредени бунтовници подкараха към Лозенград, но ги избиха „в движение“. На 27 септември бе даден на оцелелите 5 часа срок и само с един вързоп на гърба ги прогониха от „родното пепелище“: „Царят направи смяна на вас с нашите. Турците в България ще ви предадат техните имоти, а те ще дойдат на вашите. Нищо недейте взема! Ще отидете на техните имоти.“

Още с влизането си в с. Чонгора османците подпалиха чаршията и посякоха деца и старици, които не успяха да се скрият. Те измъчваха да проговори къде са ценностите нямата Зафир Господинова и я заклаха, защото се била „преструвала“ на такава! Палачите в униформа унижаваха „неверниците“, като ги язدهха, за да знаят „кой тук е гос-

подарят“. Последната молба на жертвите да ги убият по-скоро заради непоносимите мъки и още по-гадният позор бе отхвърлена със злорада усмивка: „Спокойно, не бързай толкова и твоят ред ще дойде!“

Същата тактика бе приложена и спрямо българите от Виза и съседните села, където османската армия се появи на 8 юли и извърши обезоръжаването. Населението бе оставено да овършее и да отдели натуралния десетък за държавата. На 22 септември обаче ненадейно долетя заповед по телеграф българите веднага да се изселят принудително, без да вземат нищо със себе си: „Вървете в Отечеството си! Тук е турско и само турци ще останат!“ Турците се навърлиха да грабят къщите и кошарите, понеже вече били „безстопанствени“. Всяка съпротива на безчинствата бе наказвана с жестока смърт: „Войниците гледаха сеир (зрелище – б. а.)“. Понякога колежа цели семейства, понеже откупът не стигал дори за децата. Подобна злостна участ сполетя и българите от гр. Самоков, Мидийско, където срокът за напускане на домовете бе само един час. По пътя те биваха ограбвани от османските войници, които се държаха като башибозук.

На 12 юли 1913 г. една кавалерийска колона под командването на Наил бей се озова в Малко Търново и първата заповед бе да се свалят табелата от хотела „Нова България“. Втората бе да се предаде всичкото огнестрелно оръжие: „Не бойте се, нищо няма да стане!“ На първо време грабителите бяха озаптени, а и подкупили свършиха „добра работа“. Военната власт обаче извърши тежки реквизиции. Османците бяха учудени да намерят джамията непокътаната и пълна със скъпоценности, оставени от местните турци при настъплението на българската армия. Наил бей попита колко са далеч Бургас и Пловдив: „Само Русия може да ни спре да не напредваме!“

Османската войска влезе в Царево и Ахтопол, както и настъпи в старата българска територия от с. Бояджик, Ямболско, по двата бряга на р. Тунджа. В Цариград твърдяха, че „в момента всички задължения и договори са загубили стойността си“: „Авторитетът на Европа е изцяло пренебрегнат!“ На 22 юли се получи заповед за спиране на старата граница с царството, която всъщност вече бе нарушена.

От 22 български села в Малкотърновска околия най-богатите 12 оставаха в империята. Село Маджура се озова отгъткъ р. Резовска, а нивите му в българска територия.

Продължава в следващия брой

90 ГОДИНИ БЧК В МОМЧИЛГРАД

Мара Михайлова е председател на клон на дружеството в Мастанли

Клонът на Българско дружество Червен Кръст в Момчилград (Мастанли) се основава през 1928 г. На учредителното си събрание, състояло се на 26.02.1928 г. ръководството му определя като основен свой приоритет изграждането на безплатни трапезарии за бедните ученици. Дружеството безвъзмездно подпомага дълги години бедни бежански семейства с пари и в натура чрез събраните средства от Окръжната постоянна комисия, общините и местното население. Трапезарията е изградена през 1929 г. и успехите на дружеството са високо оценени от Централното управление на БЧК, което на

30 септември 1929 г. награждава председателя му Мара Михайлова със Знак за заслуги. От средата на 30-те до началото на 40-те години цялостната дейност по подкрепа на бежанците се дължи на дружеството на Червения кръст и Съюза за закрила на децата. В основата

ѝ е неуморната тракийска деятелка, писателки и журналистка Мара Михайлова.

Веднага след войната по пътя на санитарните влакове в Момчилград се разкрива подкрепителна спирка и за обслужване на преселниците, продължават да действат трапезария и лазарет. Благодарение на заслугите на дружеството на ЧК и на хората работещи всеотдайно в подкрепа на бедните и нуждаещите се, организацията ни получава като дарение от турски изселник имот в Момчилград.

ИНЖ. ПЕТЪР ПЕТРОВ ПОЛУЧИ НАЙ-ВИСОКОТО ОТЛИЧИЕ НА СТДБ

РОСИЦА СТАЙКОВА

Дългогодишният председател и основател на тракийско дружество „Родолубие“ във Велики Преслав инж. Петър Петров беше удостоен с най-високото отличие за тракийците – златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента. С медала бе удостоен с решение на Централното ръководство на СТДБ за заслугите му и неговия принос към националното тракийско движение. Отличието бе връчено във Велики Преслав от председателя на СТДБ Красимир Премянов по случай 80-я рожден ден на преславянина (роден е на 27 април 1938 г.) и бе придружено с плакет на „Българските владетели от 632 до 927 г., олицетворение на силата и мощта на Първата българска държава“. Дългогодишният председател на тракийското дружество в града е неуморим стопански ръководител, работил всеотдайно за развитието на българската индустрия. бил е ген. директор на „Мадара“ в Шумен. Потомъкът на бежанци от Източна Тракия е активен деец в политическия и обществен живот в региона. Инж. Петър Петров основава преславското дружество „Родолубие“ на 10 март 2001 г. и продължава да стои начело на тракийците от общините Велики Преслав и Върбица. То обединява над двеста потомци на бежанци в двете общини, като по инициатива и с активното съдействие на председателя, преди повече от десет години тракийско дружество „Родолубие“ създаде тракийски клубове в селата Осмар, Троица и Драгоево.

ЮБИЛЕЕН КОНЦЕРТ В ХАСКОВО

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Със съдействието на Община Хасково на 2 май в салона на театър „Иван Димов“ в Хасково тържествено бе отбелязана десетгодишнината на народно читалище „Тракия – 2008“ и 70-годишнината на диригентката на хора при представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ Стефка Младенова. Юбилейният концерт бе посетен от стотици граждани, членове на тракийското дружество и читалището, симпатизанти на тракийската организация.

В концертната програма продължила над един час и половина участваха всички формации на ансамбъл „Китна Тракия“, фолклорната група и „Тракийска дъга“ и детската фолклорна група „Пъстрица“ Юбиллярите получиха поздравителни адреси и цветя от почти всички институции в града – кметството и областната управа, от читалищни настоятелства, тракийски дружества, творчески колективи и други. Юбиллярите получиха специално изработени за случая

плакети, грамоти от Министерството на културата и от Съюза на българските музикални и танцови дейци.

Във връзка с юбилея на Стефка Младенова бе и уредената от тракийското дружество и читалище „Тракия – 2008“ на 26 април т.г. изложба „Седем колекции за 7 десетилетия“ в салона на дружеството.

На изложбата бяха показани – картички от 48 държави, сапуни от над 50 държави, салфетки от 30 държави, монети от 18 държави, камъни от Хималайските осемхилядници и пустинята Сахара.

Колекционерката разказа за влечението си към тази дейност, а също така и интересни случки и събитията, които е свързват с изложените експонати.

ТРАКИЙЦИ ПОЧИТАТ Д-Р КИРИЛ БАКЪРДЖИЕВ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

По случай 100 години от рождението на д-р Кирил Бакърджиев, историк – изследовател и автор на трилогията за с. Доган хисар – Беломорска Тракия, на 26 април в залата на Регионалния исторически музей в Хасково. Поетесата Ели Видевай, племенница на д-р Бакърджиев разказа за някои интересни моменти от живота на големия

Бакърджиев във връзка тракийски деец и изследовател.

Кирил Сарджев – председател на тракийското дружество посочи, че инициативен комитет от града ще предложи д-р Кирил Бакърджиев да бъде удостоен с званието „Почетен гражданин на Хасково“ посмъртно.

Събитието беше отразено от всички медии в региона.

ДЕСИСЛАВА КОСТОВА

сътв в Харманли проведе членовете на тракийското младежко дружество „Стайко войвода“ в Димитровград на 27 април т.г.

Поканата дойде от председателя на РС в Харманли Митка Китова след успешното провеждане на инициативата през миналата година Районния съд в Димитровград (на 7.06.2017 г.), която запозна учениците с историята на съда и им показа различните

СИМУЛИРАН СЪДЕБЕН ПРОЦЕС ПО АНГОРСКИЯ ДОГОВОР В ХАРМАНЛИ

служби като обясни значението на всяка от тях.

Ученици от Професионалната гимназия „Проф. д-р. Асен Златаров“ – Димитровград с ръководител Светла Славова представиха симулиран съдебен процес по Ангорския договор. Децата сами са провели проучванията си и са се запознали с нормативните актове. Сами са подготвили и документацията по делото. Този договор е много сложен за тълкуване и прилагане дори за опитни юристи, защото съдържа норми от международното публично и международното частно право.

Затова е радващо, че децата са се спрели на този казус, каза Де-

сислава Костова – председател на тракийското младежко дружество в Димитровград и съпредседател на ТМСБ при СТДБ. Учениците се превъплътиха в ролите на съдии и адвокати, свидетели и експерти.

Гости на „процеса“ бяха ученици от Харманли, адвокат Надежда Колева, Красимира Иванова-секретар на ТМСБ и председател на ТМД – Харманли, съдии служители от РС – Харманли. Децата получиха грамоти за успешно представяне.

Председателят на районния съд в Харманли Митка Китова благодари на децата за проявената креативност и им пожела да станат юристи и в реалния живот.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Георги ДИМИТРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ИМА ЛИ СПАСЕНИЕ ЗА ХРАМА „СВ. СВ. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА“ В ДОЛНО ЛУКОВО

Избледнелите светци ни гледат от стените с благи очи

Тъжно изглежда старата църква, плаче за човешка грижа и внимание

Поп идва веднъж в годината, на храмовия празник през май

Избледнелите светци ни гледат с тъжни очи от уникалните фрески в старата църква

ВАЛЕНТИНА ИВАНОВА

Няма как човек да стигне до Ивайловград и да не посети туристическите перли на района – вила „Армира“ и храма „Свети Свети Константин и Елена“ в село Долно Луково. Близостта им до общинския център улеснява туриста.

Пусто и безлюдно изглежда село Долно Луково във ветровития следобед, когато спирам на мегдана. Събота е, не се виждат никаква хора, освен две възрастни жени, които са се скрили на завет в спирката пред храма „Свети Архангел Михаил“. Питам ги за другата, старата църква – „Свети Свети Константин и Елена“. Така се срещам с Нора Кьосева, тя е от църковното настоятелство и държи ключовете и на двата храма. Била е кмет на селото от 1999 до 2011 г.

Разказва ми, че в момента в Долно Луково има едва 50-60 постоянни жители и 95 процента от тях са пенсионери. Има две деца, които ходят на училище и пътуват всеки ден до съседното село Свирачи. Е, през лятото е друго... Идват си дъщеря, синове и внуци, селото оживява и набъбва. Работят в големите градове, някои в чужбина, защото тук прехрана няма. Местните гледат тютюн. Няма проблеми с изкупуването, сключват договори и им го плащат навреме. Гледат и животни, ама в домашни условия, за лични нужди.

Тръгваме към „Свети Свети Константин и Елена“. Знае, че това е най-старият храм в Родопите, построен още в далечната 1806 г., още

през турско време. Легендата разказва, че местните са успели да го изградят само за седем дни, за да надхитрят турския бей, като му казват, че строят обор. Уникалните фрески, великолепният

общината се грижат за нея. Добре, че са любознателните туристи, които идват от цяла България, а и от цял свят идват. И двете църкви се поддържат само от скромните суми, оставени от по-

начетена и интелигентна жена. Била е учителка в различни градове. Много неща знае за района, защото е родена и живяла дълго време тук. Като се пенсионира, с огромно желание и всеот-

преместила се при дъщеря си в Стара Загора.

По-новата черква „Свети Архангел Михаил“ и тя е хубава, просторна с красив иконостас и икони. Строена е през 1896 г., иззидана от камък. Върху мраморните фронтони над двата входа са издълбани ктиторски калиграфни надписи на гръцки език. Успели да я реставрират през 1999 г., направили камбанарията. От тогава насам никой не им помага финансово в поддръжката на църквите.

Имали един свещеник Николай, който сега служи в Кърджали. За краткото време, в което работили с него, успели поне да уредят нотариални актове за двата храма. Той организира по-младите да почистват и подреждат двора, настоятелството

го подкрепяло за всичко. Но, след като се преместил, нещата потънали в застои. Сегашият поп, отец Георги, не е предприел нищо, за да се потърсят средства, а хората чакат свещеникът, който отговаря за църквите, той да вземе инициативата. А нужда от реставрация има, има нужда да се оградят и облагородят двора, за да се опазят старата черква. Торището настъпва към зида и заплашва да го преземе. Табелата, която насочва към храма, е толкова овехтяла, че надписът не се чете. Трябва да се назначи и екскурзовод. Сигурно може да се намери някой европейски лев, ако българските не достигат. С Нора се питаме дали ще доживее това да се случи. Разделяме се без особен оптимизъм. Подарява ми малка икона на Свети Свети Константин и Елена, да ме пазят и закрилят. А кой да пазят „Свети Свети Константин и Елена“ в Долно Луково? („Нов живот“)

Каменната църква „Св. св. Константин и Елена“ е построена в далечната 1806 г.

резбован иконостас от лешниково дърво и аязмото в самия олтар я правят уникална и много посещавана

Пътят към храма е обрасъл с прясна трева. Потъваме в тягостната тишина и повехналият интериор, превзет от праха на времето. Избледнелите светци ни гледат от стените с благи очи. Тъжно изглежда старата църква, плаче за човешка грижа и внимание. Плаче и за реставрация, но истинска, професионална, така че да се запази духа на първомайсторите и местните християни, които са я построили с доброволен труд през турско време.

Питам Нора как се поддържат църквите в селото, идват ли много туристи да ги разглеждат. През 1992 г. е обявена за паметник на културата. Ама нито Министерството на културата, нито

сетителите. Местните рядко влизат да се молят Богу. Поп идва веднъж в годината, на храмовия празник на „Свети Свети Константин и Елена“ през май. През другото време неделни служби няма и хората са отвикнали да палят свещ.

Нора помни последните направени ремонти през 1996–1997 година. С тогавашния свещеник поп Димо писали писма до Комитета по вероизповеданията, до Министерството на културата и им отпусkali отвреме навреме по някой лев. Та с тези средства пренаредили каменните плочи на покрива и освежили стенописите. Сетне започнали да я обзавеждат заедно с така Стефана и леля Станка, която по-късно починала. Стефана дълги години била прекрасен гид за туристите, много

дайност поела грижата за храма. Вече не живее в селото, тъй като е на възраст,

Нора Кьосева с готовност разказва историята на най-стария храм в Родопите „Св. св. Константин и Елена“